

Ha kérdez, itt megpróbálok válaszolni:

1. Éva:

Kérem, ne vegye zaklatásnak, de szeretném, ha elolvasná egyik versemet. Bár tudom, nem mondhatom magam költőnek, sem tehetségesnek, mégis szeretném Önnek egyik versemet elküldeni. Nagyon megtisztelne azzal, hogy elolvassa és véleményt írna róla. Kérem szépen!

Kedves Éva!

A művészetek alapelve az őszinteség, az, hogy a mű minden tekintetben hiteles legyen. E hitelesség rendkívül sokrétű, egy egész világot foglal magába. Többek között azt a fajta szavahihetőséget is, amire Ön valószínűleg elsőként gondol, a cselekmény igaz voltára, megtörtént, vagy megtörténhetett volna, azon a szerző készakarva nem ferdített el semmit, ötlete eredeti forrásból fakad, nem lopott, nem utánérzés vagy plágium és véleménye a történettel kapcsolatban valóban az, amit a műben átadott.

Igen, a hitelesség ezt is jelenti. S ezen túl még ezer mást.

Jelenti, például, hogy nyelvileg a mű a lehető legstabilabb legyen. Valahol az agyunk hátuljában kételkedni szoktunk az olyan írások igazságtartalmában, amelyek komoly mondatszerkesztési, helyesírási hibákat tartalmaznak. Legkiválóbb íróink is ejtenek persze olyan hibát, melyet egy mezei korrektor is kapásból észrevesz és kijavít, de azért ezekből a hibákból mégsem fordul elő náluk annyi, ami már a mű élvezetét tenné lehetetlenné, vagy értelmezésbeli bizonytalanságot okozna.

Jelenti a hitelesség azt is, hogy a felhasznált művészi eszközök a legtökéletesebben szolgálják a művet, nem hiányosak és nem csüngenek sallangként. A jelzők, a hasonlatok, a megszemélyesítések találóak, nem keltenek a képzeletünkben diszharmoniót, olyan zavart, amit talán nem is tudatosítunk, de érezzük, hogy valami nincs rendben. A képek harmonikus egységet alkotnak, nem ellentétei egymásnak.

Jelenti azt is, hogy a mesterségbeli eszközöket kellő biztonsággal kezeli a szerző, a ritmus, a rím, a tagolás, a szóhasználat, a szerkesztés nem kihívóan, hanem könnyedén, nemes, precíz, szinte észrevehetetlen egyszerűséggel formázza a mondanivalót.

Jelenti azt, hogy a mű nem ütközik durván az éppen aktuális közízlés normáiba. Közízlés, - hmm. Sajnos figyelemmel kell lenni a szerzői szabadság határaitra is, bár egyáltalán nincs szó arról, hogy azt a bizonyos közízlést gátlástalanul ki kellene szolgálni.

Még sokáig folytathatnám. Summa summárum az én véleményem szerint a hitelesség az egyedüli és mindenható feltétele, alaptulajdonsága a műnek és ebbe a fogalomba az égvilágon minden belefér.

Nézzük a költeményét. A témaválasztásra, a verselés megválasztására, a terjedelemre, belső összefüggésekre, egyéb globális elemekre most nem térek, nem térhetek ki. Nézzük csak az első versszakot. Korántsem biztos, hogy abban is teljes leszek.

Sötétbe borul a csillagos ég
Egy halvány hang kiállt: Elég!
S a vízhang újra játssza dallamát
És ez a hang szíveket késként vág át

Az abszolút felszín:

„kiállt” Ez a kiáll ige egyes szám harmadik személyének múlt ideje, azaz tegnap kiállt a ház elé szétnézni. Amire Éva gondolt: kiállt.

„vízhang” Ilyen nem létezik, vagy kicsit erőltetett, a víznek a hangja hasonló formában, mint a géphang, madárhang. A versben nyilván visszhangot szeretett volna írni.

„újra játssza” Az újra játssza, és az újrajátssza között lényeges jelentésbeli különbség van. A színház tízéves szünet után újra játssza a darabot. A CD lejátszó igény szerint végtelenszer újrajátssza a feltett lemezt. Véleményem szerint a versben az egybeírt forma a helyénvaló.

Kicsit furcsállom, hogy minden sor nagybetűvel kezdődik. Ez ma már nem szokás. Középre rendez. Van konkrét célja vele?

Picit a felszín alatt:

Az első sor, miként a többi is, kissé közhelyes. Nem maga a kép, a kép örök; mint a szerelem, a halál, úgy a természet, s benne az éjszaka ábrázolása is állandó témája a költészetnek. A megfogalmazás lapos kissé. Ráadásul rögtön az elején gyanút kelt, bizalmatlanságot, mert éppen a fent említett hitelességnek van híján. Amikor az ég csillagos, általában már sötét. Nem sötétedik tovább. Leszámítva néhány perc szürkületet. Vagy holdfényes éjszakát, amikor hirtelen elborul és töksötét lesz. Egyébként, az esetek döntő többségében, az Ön által leírt kép nem igaz. Ezen persze senki nem gondolkodik el a vers olvasásakor ennyire konkrétan, de higgye el, az agyunk kolosszális háttérmunkát végez minden beérkező információval és iszonyatos pörgésének eredménye jelen esetben egy enyhe kétely lesz a leírtakkal szemben.

A második sor önmagában akár meg is felelhetne, leszámítva a már említett „kiállt” tévedést, bár a „halvány hang” nem igazán illik az „Elég!” felkiáltáshoz, megint a hitelesség kérdőjeleződik meg, még szelíd, halk szavú emberek is, ha kikelnek magukból és ilyen tömören szakad ki belőlük az indulat, bizony meglehetősen éles, fájdalmas hangot képesek hallatni.

A harmadik sor a versszak keresztje. Itt végképp eldőlt, hogy a versszak rossz. A már említett „vízhang” és „újra játssza” hibán túl olyan mértékű jelentésbeli, a helyzethez nem illő összeférhetetlenség keletkezik a „dallam”, a „játszani” szavak hangulata, értelme és a második sorban elhangzott indulatos felkiáltás között, amit az agy semmilyen módon sem tud hitelesíteni, tiltakozik és abban a szent pillanatban, hogy elolvastuk, kiköpi: Ez így nem jó. Egy „Elég!” felkiáltásnak nem dallama van, ez fájdalom, keserűség, tiltakozás, ez az elfojtott indulatok elkeseredett kitörése, nem holmi melódia.

A negyedik sor kicsit érzélgős és közhelyes képe már csak ráadás. Ráadás az is, hogy az egész versszak központja, az „Elég!” felkiáltás végre magához méltó jelentéskörnyezetbe kerülve „szíveket késként vág át”, újra létrehozza a „dallam” és „játszani” kifejezésekkel az előbbi kibékíthetetlen viszonyt. Az utolsó rím hibája, hiszen nőrimre hímrím válaszol, ami nem teljesen tilos, de csak igen körültekintően használható, végérvényesíti a véleményünket.

Bocsásson meg nekem, Éva, de a költészet szent, és ami szent, azt védeni kell. Tisztelem Önt az igyekezetéért, a lelke szépségéért, a költészet iránti igényéért, azért a természetes

közvetlenségéért, amivel hozzám fordult, de figyelembe véve a költsézet számára legjobb megoldást arra kérem, maradjon meg őszinte hívének az olvasói oldalon.

Minden jót kívánok Önnek

Lehoczki Károly